

В46

3438р

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА**

ВІЛЬЧИНСЬКА Наталія Юріївна

УДК 32:37.014.5

**ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ**

23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття
наукового ступеня кандидата політичних наук

Київ-2012

8502

НБ НПУ ім. М.П.Драгоманова

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор, дійсний член НАПН України
Толстоухов Анатолій Володимирович,
Кабінет Міністрів України,
повноважний представник
Прем'єр-міністра України, радник.

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, доцент
Бідзюра Іван Павлович,
Міжрегіональна академія управління персоналом, Інститут соціальних наук і самоврядування імені Г.Алієва, директор;

кандидат політичних наук, доцент
Лікарчук Наталія Василівна,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри державного управління.

Захист відбудеться 25 червня 2012 року об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.12 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, 01601, Київ-30, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розіслано 24 травня 2012 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М.А.Остапенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження проблеми становлення, функціонування, інституційного оформлення освітньої політики Європейського Союзу (ЄС) зумовлюється як науковим інтересом, так і потребами практики. Перед політиками, аналітиками, управлінцями дедалі актуальнішою стає проблема розв'язання завдань, пов'язаних із європейською інтеграцією, в тому числі і в сфері освіти.

Європейський Союз сьогодні – це реалізація на практиці складних економічних та соціальних проблем, забезпечення прав людини, незалежно від соціального та етнічного походження. Серед пріоритетів європейського суспільства освіта посідає чільне місце. Освітня політика Європейського Союзу – це не просто механічне поєднання зусиль держав-членів ЄС, а також держав-кандидатів на вступ, в управлінні освітньою галуззю. Це – спільно розроблений пріоритетний курс розвитку європейського освітнього простору, спрямований на пошук адекватних відповідей на виклики сучасності.

Освітня політика Європейського Союзу – складний політичний феномен, що уособлює в собі мету – уможливити об'єднання зусиль 27 держав-членів задля формування єдиного освітнього простору, взаємодії інститутів освіти на основі принципу субсидіарності, покликаною забезпечити ефективність національних політик у галузі освіти.

Освітня політика Європейського Союзу демонструє два вектори свого функціонування. Перший полягає у створенні умов для реалізації загальної освітньої стратегії співтовариства через реалізацію внутрішніх та зовнішніх освітніх програм, адаптації кваліфікаційних рівнів та систем оцінювання, ініціюванні поглиблення міжнародних зв'язків, сприянні моніторингу та оцінюванню національних показників, обмін досвідом, підтримку демократичної складової освітньої політики ЄС тощо. Другий – це стимулювання національної системи «держава-освіта-суверенітет» в умовах посилення дії процесів глобалізації та інтернаціоналізації.

Дослідження еволюції освітньої політики ЄС, аналіз її інституціональної структури та ролі на сучасному етапі, визначення особливостей формування та реалізації освітньої стратегії ЄС становить інтерес для української науки у контексті державної стратегічної орієнтації на європейську спільноту, наближення до її економічних, освітніх та соціальних стандартів.

Спільний кордон Європейського Союзу із Україною зумовлює необхідність уважніше ставитися до досвіду Європейського Союзу щодо вирішення суспільно значущих проблем, в тому числі і освітніх. Європейський вектор розвитку освіти нашої держави було остаточно підтверджено на Саміті міністрів освіти Європи у столиці України у вересні 2011 року.

Концептуально базові питання освітньої політики розглядаються в наукових працях зарубіжних дослідників: Х.Ертля, Р.Кілінга, М.Квієка, Б.Лаффана, Дж.Марча, Дж.Олсена, Дж.Ніва, Ф.Раймерза, Дж.Тейлора, М.Фулана, А.Хігеля та ін.

В українській політичній науці до цієї проблематики вчені почали звертатися порівняно недавно. Методологічні засади вивчення освітньої політики обґрунтовано в працях В.Андрущенка, Б.Андрусишина, О.Бабкіної, О.Биковської, І.Бідзюри, І.Варзара, К.Ващенко, М.Головатого, В.Горбатенка, І.Грицяка, Г.Губерського, О.Дем'янчука, М.Кармазіної, О.Кілієвича, А.Колодій, В.Кременя, Н.Лікарчук, О.Локшиної, М.Поповича, С.Телешуна, В.Тертички, А.Толстоухова, Ю.Шемшученка та ін.

В останні роки проблеми управління сферою освіти стали предметом дослідження у кандидатських та докторських дисертаціях вітчизняних науковців, які репрезентують філософські, економічні, політичні науки, державне управління: С.Андрейчук, Н.Бондарчук, В.Гальперіної, С.Григанської, О.Джури, Т.Жижко, Ю.Журавльової, М.Кузьменко, С.Майбороди, М.Мартинюка, В.Молодиченка, В.Пономаренка, А.Прокопенка, Є.Рябенка, Г.Стасюка та ін.

Розгорнутий аналіз сучасного стану в сфері досліджень питань освітньої політики міститься в монографіях В.Андрущенка, В.Савельєва «Освітня політика: огляд порядку денного» (2010 р.), І.Іванюк «Освітня політика» (2006 р.), кандидатських дисертаціях В.Гальперіної та В.Пономаренка.

Слід зауважити, що предметом дослідження в існуючій науковій літературі є перш за все національний вимір освітньої політики, в тому числі і в Україні. Зокрема, про це йдеться в публікаціях Є.Краснянського, К.Корсака, О.Зигала, І. Бабина, Я.Болюбаша, А.Гармаша, С.Клепка, Л.Прокопенка.

Освітня політика Європейського Союзу на наш час українськими вченими комплексно не досліджувалась. Більшість існуючих наукових розвідок присвячені філософській та управлінській проблематиці. Фактично не досліджені питання, що стосуються визначення змісту та структури освітньої політики Європейського Союзу; аналізу освітньої політики ЄС як міждисциплінарного напрямку; становлення основних інституцій освітньої політики ЄС; характеристики освітньої стратегії ЄС, особливостей реалізації тощо. Таким чином, теоретична та практична актуальність дослідження обумовлена потребами теоретичного супроводу процесів, що розгортаються в Європейському Союзі. Означені аспекти й зумовили вибір теми дослідження та визначили його структуру.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Загальний напрям дисертаційної роботи пов'язаний із темою дослідження кафедри політичних наук «Проблеми політичної модернізації і трансформації: світовий

досвід та українські реалії», що входить до Тематичного плану науково-дослідних робіт Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, науковий напрям «Дослідження проблем гуманітарних наук», затверджений Вченою радою (протокол № 5 від 23.12.2010 р.). Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 28.02.2011 р.).

Метою дослідження є політологічний аналіз процесу виникнення, формування та реалізації освітньої політики Європейського Союзу.

Досягнення означеної мети потребує розв'язання низки дослідницьких завдань:

- проаналізувати зміст понять «освітня політика», «освітня політика ЄС»;
- визначити основні етапи формування освітньої політики ЄС;
- дослідити проблеми інституційного забезпечення освітньої політики Європейського Союзу;
- проаналізувати сучасну освітню стратегію Європейського Союзу та особливості політики щодо її реалізації;
- визначити головних суб'єктів (стейкхолдерів – міжнародні, бізнесові, національні та приватні організації, приватні особи тощо) у формуванні та реалізації освітньої політики Європейського Союзу;
- розкрити сутність загальної освітньої концепції ЄС та її вплив на формування єдиного європейського політичного простору.

Об'єкт дослідження – сфера взаємовідносин між політикою і освітою як інституціонально-функціональних систем в умовах глобалізаційних змін.

Предмет дослідження – особливості формування та реалізації освітньої політики Європейського Союзу.

Методи дослідження. Методологічна основа дослідження базується на принципах історизму, об'єктивності, плюралізму, причинності, а також комплексу світоглядно-філософських, загальнонаукових та спеціальних методів пізнання політичних процесів та інститутів.

У роботі застосовано: *структурно-функціональний* метод, який передбачає вивчення функціональних залежностей елементів освітньої політики Європейського Союзу, їх взаємодоповнення; *інституціональний*, що дозволило конкретизувати організаційні механізми відносин між центральними інститутами ЄС, регіональними та місцевими органами влади та самоврядування; *системний підхід*, який забезпечив розгляд освітньої політики Європейського Союзу як цілісності взаємопов'язаних різнорідних елементів, що функціонують у єдиному політичному просторі; *герменевтичний метод*, що дав можливість з'ясувати сутність феномену освітньої політики ЄС, виявити витоки та еволюційні зміни у її ідеологічних засадах; *порівняльний метод* надав

можливість з'ясувати спільні та відмінні аспекти в освітніх політиках держав-членів ЄС, його окремих регіонів; *історичний метод* дав змогу дослідити етапи становлення та розвитку освітньої політики Європейського Союзу.

У роботі використано аналіз резолюцій, рекомендацій, доповідей та програм Європейської Ради, Європейської Комісії, Європейського Парламенту щодо питань співпраці в сфері освіти та професійної підготовки, модернізації університетів, впливу європейських інституцій на консолідацію та Болонський процес, про системний розвиток освіти, роль освіти та професійного навчання в процесі імплементації стратегії «Європа-2020» тощо.

Емпіричною основою дослідження стали статистичні дані із періодичних збірників Європейського Союзу: «Вища освіта і підприємництво» («Higher Education and Entrepreneurship»), «Політика ціложиттєвого навчання» («Lifelong Learning Policy»), «Прогрес у досягненні цілей Лісабонського договору в освіті і професійному навчанні» («Progress towards the Lisbon Objectives in Education and Training»), «Навчання для всіх. Інвестування у знання людей та навички для сприяння розвитку. Стратегія Групи Світового банку - 2020» («Learning for All. Investing in People's Knowledge and Skills to Promote Development. World Bank Group Education Strategy 2020») та ін.

Наукова новизна зумовлена вибором об'єкта та предмета дослідження, поставленими завданнями, засобами їх розв'язання. Здійснено спробу комплексного аналізу освітньої політики Європейського Союзу. Зокрема у дисертації:

вперше:

- визначено унікальний характер формування та функціонування освітньої політики ЄС на основі принципу субсидіарності, що забезпечує органічне поєднання загальноєвропейських, регіональних, національних та місцевих інтересів;
- на основі порівняльного аналізу існуючих підходів зарубіжних і вітчизняних вчених до проблеми періодизації становлення освітньої політики Європейського Союзу, автором запропоновано сім основних етапів її становлення та розвитку, починаючи з 1957 року і до сьогодення, виокремлення яких пов'язується з процесом формування її інституційної та правової бази;
- за допомогою структурно-функціонального аналізу освітньої політики Європейського Союзу визначено основні її суб'єкти та їх функціональне навантаження, зокрема Європейська Комісія, яка відіграє вирішальну роль у галузі вищої освіти європейського освітнього простору, Європейський Парламент, що забезпечує правову базу та відповідає за збільшення інвестування сфери освіти, Рада Європейського Союзу, призначення якої підтримувати відповідальність держав-членів у визначенні національного змісту навчання та професійної підготовки, організації системи

освіти, Європейська Рада, що забезпечує міжнародну співпрацю між державами-членами у процесі формування та реалізації освітньої політики Європейського Союзу.

Отримали подальший розвиток:

- дослідження освітньої політики ЄС (EU Education Policy and Politics) як міжнаціональної співпраці владних та освітніх інституцій держав-членів ЄС задля досягнення спільних цілей: підвищення рівня конкурентоспроможності ЄС на політичній арені, створення ефективної, опертої на знання економіки, забезпечення високого рівня освіченості громадян, створення умов для кращої мобільності в просторі вищої освіти ЄС, підготовці затребуваних цілями економіки фахівців, оптимізації національних систем освітньої політики, залучення наукового потенціалу із держав-сусідів до європейського загалу шляхом участі в освітніх програмах тощо;
- аналіз загальної стратегії розвитку Європейського Союзу («Європа - 2020»), освітньої стратегії співтовариства («Освіта та навчання - 2020»), освітньої стратегії Світового банку «Оновлена стратегія розвитку освіти»;
- обґрунтування зміни освітньої парадигми, ролі, характеристик, змісту, завдання сфери освіти Європейського Союзу, де система освіти орієнтована на те, щоб «навчити вчитися». На розумінні цієї концепції ґрунтується осьове поняття Болонського процесу інтеграції європейських систем вищої освіти – не зайнятість, а придатність до зайнятості, де відповідальність за знаходження роботи для себе повністю знімається із держав та переноситься на окремого індивіда.

Уточнено:

- зміст та напрями діяльності головних стейкхолдерів освітньої політики Європейського Союзу: Світовий банк, Форум стейкхолдерів сфери європейської співпраці в освіті та навчанні, Ради з питань освіти, Європейська асоціація університетів, ЮНЕСКО, Європейський профспілковий комітет учителів, Європейська федерація роботодавців освіти, Оргбюро європейських учнівських спілок, Європейська співпраця університету та бізнесу, Університет-бізнес форум, вищі навчальні заклади.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Результати дослідження закладають відповідну основу для подальшої розробки проблематики освітньої політики, ролі політичних інститутів та процесів у сфері освіти, наднаціональної освітньої політики Європейського Союзу, освітньої стратегії Європейського Союзу, освітніх стратегій держав-членів Європейського Союзу. Основні результати й висновки дисертації можуть використовуватися в експертно-аналітичній роботі як теоретичний матеріал при оцінці та обґрунтуванні освітніх концепцій та законопроектів, а також у процесі забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної

політики у сфері освіти. Теоретичні розробки, практичні висновки і пропозиції, що впливають зі змісту дослідження, можуть бути використаними у навчальному процесі у вищих навчальних закладах, зокрема у розробці курсів «Основи освітньої політики», «Освітня політика Європейського Союзу», спецкурсів для аспірантів, магістрів і студентів із проблем освітньої політики, євроінтеграції, політичних інститутів, формування та реалізації освітніх стратегій.

Практична спрямованість отриманих результатів дає можливість їх використання органами державної влади та управління, органами місцевого самоврядування, політичними партіями, громадськими організаціями в розв'язанні завдань освітньої політики.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації оприлюднювалися на всеукраїнських і міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, форумах та семінарах, зокрема на: Міжнародній науковій конференції «Наукова еліта як соціально-економічний фактор розвитку держав в умовах глобалізації» (м. Київ, 2010 р.), IV Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (м. Переяслав-Хмельницький, 2010 р.), VI Міжнародній студентській науково-практичній конференції «Майбутнє ЄС та перспективи європейської інтеграції України» (м. Київ, 2011 р.), Міжнародній науковій конференції «Сьомі юридичні читання. Культура і право на початку XXI століття» (м. Київ, 2011 р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології» (м. Київ, 2011 р.), Науково-практичному форумі «Стратегія розвитку екологічної освіти в Україні» (м. Київ, 2011 р.), Прес-конференції «Підготовка педагогів для позашкільної освіти» за результатами гранту Президента України для наукового дослідження «Розроблення змісту підготовки педагогічних працівників для позашкільної освіти в Україні» (м. Київ, 2011 р.), Перших українських читаннях «Освіта і культура як запорука сталого демократичного розвитку» (м. Київ-Луцьк-Рівне, 2012 р.), Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Інноваційні технології в дошкільній освіті України: розвиток дитячої обдарованості та креативності» (м. Київ, 2012 р.).

Публікації. Основні наукові положення дисертації опубліковано у 4 наукових працях фахових видань з політичних наук та тезах наукових конференцій.

Структура дисертаційного дослідження. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить – 192 сторінки, з них – 166 сторінок основного тексту. Список використаної літератури містить 209 найменувань на 20 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У «Вступі» обґрунтовується актуальність теми дослідження; характеризується ступінь наукової розробки; вказується об'єкт і предмет дослідження; аналізуються застосовані у дослідженні методи і принципи; формулюється мета, завдання та наукова новизна положень, що виносяться на захист; розкривається теоретичне та практичне значення одержаних результатів, а також подаються відомості про апробацію дослідження та його структуру.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади дослідження освітньої політики» – розглядаються головні поняття роботи, висвітлюються існуючі наукові підходи до аналізу освітньої політики, подається авторська методологічна парадигма пошукової роботи.

У підрозділі 1.1. – «Формування концептуально-понятійного поля сфери досліджень освітньої політики» – розглядаються особливості інтерпретації базових понять дослідження, таких як «освіта», «політика», «освітня політика Європейського Союзу».

Освіта – це суспільне благо, один із найважливіших ресурсів суспільства. Його розподіл і регулювання – один із об'єктів політики на національному, регіональному та глобальному рівнях. Освіта нині розглядається як один із видів глобальних публічних благ, що вимагає, зокрема, перерозгляду традиційних уявлень про форми міжнародного управління. Феномен освітньої політики виникає у контексті взаємодії освіти із «політичним форматом суспільного буття».

Процес формування теоретико-методологічних засад дослідження освітньої політики Європейського Союзу є результатом зусиль представників різних наук – філософії, політології, політичної соціології, державного управління. В контексті політичної науки зазначений феномен розглядається як певна система організації освітнього процесу, як органічна складова суспільно-політичної організації Європейського Союзу.

Важливою умовою ефективності системного аналізу освітньої політики Європейського Союзу є адаптація англomовної термінології, зокрема термінів «політика» та «освітня політика» до потреб української політичної науки. Робота в цьому напрямку знайшла своє втілення у виданні відповідних довідників та монографій, автори яких зробили значний внесок в утвердження відповідного бачення феномену освітньої політики, що відповідає сучасним досягненням світової політологічної думки. В цьому контексті освітня політика Європейського Союзу розглядається в роботі із урахуванням її унікальності у порівнянні із освітньою політикою окремої національної держави. Ця

унікальність визначається принципом субсидіарності, на основі якого функціонує Європейський Союз.

Один із головних факторів впливу на освітню політику Європейського Союзу є глобалізація. В Європі відбувається процес «розмивання» національної державності. Формується система «пост-національного врядування», органічною складовою якого є освітнє врядування, освітня політика.

У підрозділі 1.2. – *«Методи аналізу освітньої політики – сучасні підходи»* – визначається інструментарій дослідження, який, з огляду на міждисциплінарність та багатоаспектність явища освітньої політики, має певні особливості.

У контексті нашого дослідження освітня політика ЄС як «EU Education Policy» розглядається як мета, як цілі, що, в свою чергу, передбачає характеристику механізму та інструментів їх досягнення, реалізації, оцінювання результатів. Відповідно, в цій сфері, у порівнянні із дослідженнями освітньої політики як «politics», є певна специфіка з точки зору характеру застосовуваних дослідницьких методів.

Вивчення особливостей функціонування цієї складної системи передбачає застосування відповідної взаємопов'язаної системи методологічних підходів та методів. У дослідженні освітньої політики політична наука використовує методи, якими послуговуються інші науки, зокрема філософія, історія, соціологія, психологія, правознавство тощо. Але зважаючи на те, що політологія є окремою, самостійною наукою з притаманним лише їй предметом, яким є політична система суспільства чи політична влада, то коло основних методів політологічних досліджень можна окреслити більш-менш чітко.

Головні із них – це історико-генетичний, інституціональний, структурно-функціональний, порівняльний та, безумовно, системний. Спираючись на них, можна виділити головні функціональні зв'язки у галузі освітньої політики, особливості координації зусиль учасників освітньо-політичного процесу – наднаціональних інституцій, національних урядів, інститутів громадянського суспільства, навчальних закладів тощо. Розмаїття методологічних підходів та методів надає дослідженню міждисциплінарного характеру.

Головна мета освітньої політики ЄС – розвиток освіти в регіоні шляхом інтеграції держав-членів у єдиний духовний, гуманітарний, політичний та економічний простір при збереженні протизагаду культурного різноманіття. Провідна роль в цьому процесі належить вищій освіті, яка безпосередньо забезпечує фундаментальну, наукову, загальнокультурну та практичну підготовку фахівців вищої кваліфікації для потреб суспільства.

У другому розділі – *«Становлення основних інституцій освітньої політики Європейського Союзу»* – розкрито особливості структури

інституцій Європейського Союзу та їх функцій у рамках формування та здійснення освітньої політики.

У підрозділі 2.1. – «Еволюція освітньої політики Європейського Союзу» – здійснено порівняльний аналіз існуючих періодизацій становлення освітньої політики Європейського Союзу, запропонованих вітчизняними та зарубіжними вченими, обґрунтовано авторську хронологію етапів формування політики в сфері освіти співтовариства.

Європейський Союз – це складна система інституцій з різними функціями, яка створювалась впродовж останніх десятиліть еволюційним шляхом. Сучасна освітня політика Європейського Союзу є результатом дії багатьох факторів, перш за все впливу усіх без виключення держав, що входять до його складу.

Сучасна архітектоніка освітньої політики Європейського Союзу пережила у своєму становленні ряд етапів, кожен із яких має свої особливості. Перший етап розпочався у 1957 р. із першої офіційної згадки про необхідність професійної підготовки у Римських договорах.

1971 р. є початком другого етапу, коли за ініціативою шести міністрів держав-членів було створено експертну групу високого рівня з метою визначення напрямів більш тісної співпраці в сфері освіти. Її було покладено в основу фундаменту для співробітництва у галузі загальної освіти ЄС – «Програми дій в галузі освіти» Ради міністрів.

Початок третього етапу припадає на 1971 р., коли була прийнята Резолюція про співробітництво в галузі освіти, в яку увійшли питання навчання, наукових досліджень, статистичних даних освітньої сфери. Тоді ж були започатковані перші освітні програми, метою яких було збільшити кількість молодих людей, бажаючих отримати досвід в європейському середовищі.

Четвертий етап розпочався у 1987 р. остаточним утвердженням спільної освітньої політики в співтоваристві, налагодженням міжнародних відносин в галузі освіти через заснування програми «Ерасмус». Наступного року було підписано Велику Хартію, яка забезпечила правову основу свободам університетів, надала необхідні засоби для реалізації їх завдань, а також умови для досягнення особистих цілей учасників навчального процесу, посприяла збільшенню кількості спільних проєктів у розвитку освіти.

1992 р. – початок п'ятого етапу становлення освітньої політики європейського співтовариства, яка із підписанням Маастрихтського договору отримала законну основу для здійснення заходів з метою сприяння європейській співпраці в галузях науки і технологічного розвитку новоствореного Європейського Союзу.

Початком шостого етапу є 1998 р., коли було підписано Сорбоннську декларацію, положення якої забезпечили конкурентну основу Болонського процесу, що офіційно стартував 1999 року. Наскрізною ідеєю Лісабонської стратегії стало створення конкурентоспроможної, динамічної економіки, здатною забезпечити стійке економічне зростання і збільшення якісних робочих місць, соціальної згуртованості.

Початком останнього – сьомого етапу – став 2010 р. Для цього етапу характерний аналіз попередніх здобутків. Десятирічний термін виконання статей Лісабонського договору надав можливість оцінити реальний стан освітньої політики ЄС та переосмислити завдання, поставлені перед державами-членами співтовариства. На сучасному етапі розвитку прослідковується підвищення інтенсивності політичного процесу Союзу та мобілізація національних і регіональних суб'єктів у спільному співіснуванні, що надає державам-членам стратегічні можливості, більш складні та дифузні.

Хронологічна фіксація політичних подій та фактів, їх дослідження в часовому просторі, порівняння з подіями минулого, теперішнього, моделями майбутнього, разом із встановленням взаємозв'язків між структурними та функціональними змінами, дає змогу досліджувати етапи розвитку освітньої політики як *politics*, свідчить про доцільність та актуальність застосування історичного підходу у політологічному аналізі освітньої політики ЄС.

У підрозділі 2.2. – *«Структура та функції освітньої політики Європейського Союзу»* – розглянуто формально-організаційний аспект освітньої політики Європейського Союзу.

З огляду на особливий устрій Європейського Союзу, його складна інституційна будова є уособленням синтезу трьох класичних моделей «вертикальної» організації влади: міжурядової, федеративної та наднаціональної. Створення відкритого європейського простору вищої освіти є одним із основних досягнень Європейського Союзу. Головними акторами-установами ЄС, які беруть участь у процесі формування та реалізації спільної освітньої політики співтовариства, є Європейський Парламент, що представляє інтереси громадян ЄС і безпосередньо ними обирається; Рада Європейського Союзу, що представляє окремі держави-члени ЄС; Європейська Комісія, що виражає інтереси Союзу в цілому.

Вища освіта, як і освітня політика загалом – одна із сфер, що не є сферою виняткової компетенції ЄС. Згідно з Конституційним договором, повна відповідальність за сферу освіти покладається на національні системи держав-членів співтовариства. Формальні рамки компетенції ЄС є досить обмеженими, більшою мірою, полягають у принципі субсидіарності.

Функціонально Європейська Комісія відіграє вирішальну роль в освітній політиці ЄС. У процесі реалізації Лісабонської стратегії, а також Болонського

процесу, спрямованого на реструктуризацію системи освіти, Європейська Комісія досить швидко постала як важливий актор у європейському просторі вищої освіти.

Європарламент, вважаючи освіту одним із головних засобів забезпечення конкурентоспроможності ЄС, спрямовує свої зусилля на збільшення інвестицій в освіту, формування більш послідовної національної освітньої політики, розвиток наукових та технічних досліджень. Парламент забезпечує створення міцної правової бази для розвитку освіти та професійної підготовки та співпраці держав-членів ЄС.

Рада Європейського Союзу відіграє в освітній політиці Європейського Союзу роль форуму для ухвалення рішень з найважливіших та стратегічних питань. Підпорядкована інституції Рада з питань освіти, молоді та культури покликана зберегти відповідальність держав-членів у визначенні національного змісту навчання та професійної підготовки, організації системи освіти та професійної підготовки, зберігаючи їх національне, регіональне та культурне розмаїття.

Окрім представників владного трикутника інституцій ЄС, важливу роль в освітній політиці відіграє також Європейська Рада, що є уособленням міждержавної складової Європейського Союзу. Рішення, прийняті Європейською Радою, переважно не мають юридичної сили, але їх політичне значення є досить вагомим, що знаходить відображення в правових актах, прийнятих іншими уповноваженими інституціями ЄС.

Мережа інституцій освітньої політики Європейського Союзу – це складний, динамічний механізм, який є уособленням взаємозалежностей окремих політик (policy) держав-членів ЄС та механізмів їх впровадження (politics) з урахуванням викликів сучасності.

У третьому розділі – **«Особливості формування освітньої політики Європейського Союзу»** – розглянуто основні положення освітньої стратегії співтовариства та охарактеризовано процес її реалізації.

У *підрозділі 3.1. – «Стратегічний курс Європейського Союзу в сфері освіти»* – досліджено освітню стратегію Європейського Союзу.

Здійснення ефективної політики є неможливим без визначення стратегії та тактики. Існує закономірний зв'язок між динамікою суспільного розвитку і необхідністю визначення його загальної мети і конкретних цілей та формування відповідних стратегій розвитку.

Освітня стратегія Європейського Союзу, формуючись на основі принципу субсидіарності, є інтегрованим уособленням інтересів усіх 27 держав-членів. Її розглядають як систему спільних засобів, необхідних для просування у напрямку поставлених співтовариством цілей. Європейський Союз, реалізуючи спільну стратегію, всіляко сприяє модернізації розвитку, удосконаленню

національних (регіональних) освітніх систем. Цей курс забезпечує створення можливостей для кожного громадянина здобувати якісну ціложиттєву освіту.

На сучасному етапі стратегія Європейського Союзу в сфері освіти розглядається у двох контекстах: широкому – в загальній стратегії «Європа - 2020», вузькому – стратегії «Освіта та навчання - 2020».

Сфера освіти у загальній стратегії «Європа - 2020» (2010 р.) представлена наступними завданнями: гармонійний розвиток економіки шляхом зміцнення знань та інновацій, підвищення якості освіти, стимулювання дослідницької діяльності, сприяння інноваціям та передачі знань по всьому співтовариству, повною мірою використовуючи сучасні інформаційні та комунікаційні технології, а також забезпечення перетворення інноваційних ідей в нові продукти та послуги, якість робочих місць та вирішення європейських і глобальних соціальних проблем. Стратегія, обґрунтована у документі «Європа - 2020», є спільною для всіх держав-членів, демонструє нову якість політики наднаціонального рівня та підтверджує установчу, регулятивну, допоміжну та контролюючу роль Європейського Союзу.

Основою для співпраці держав-членів ЄС в сфері освітньої політики є план «Освіта та навчання - 2020» (2009 р.), що включає в себе офіційні документи трьох основних директивних органів ЄС – Європейської Комісії, Ради та Парламенту. У ньому йдеться про загальні стратегічні цілі для держав-членів, у тому числі, визначено набір принципів для досягнення цих цілей, а також загальні методи роботи з пріоритетними областями для кожного періодичного циклу робіт. Наскрізна ідея плану полягає у підтримці держав-членів у подальшому розвитку їх освітніх та навчальних систем, а також дотриманні стратегічного курсу розвитку ціложиттєвої освіти.

Стратегія освітньої політики ЄС полягає у створенні основи, яка спрямована на задоволення спільних освітніх проблем в глобалізованому середовищі, за умови, що відповідальність за зміст освіти несуть держави-члени співтовариства.

У підрозділі 3.2. – «*Реалізація освітньої стратегії ЄС*» – визначено процес впровадження освітньої стратегії та головних стейкхолдерів (суб'єктів) освітньої політики Європейського Союзу.

Стратегічне управління сферою освіти, як і інших сфер публічної політики, складається із двох фаз: періоду планування та періоду реалізації стратегії. Більшою мірою процес реалізації стратегії ЄС відбувається шляхом застосування відкритого (прямого) методу координації, що є гнучким інструментом координування діяльності держав-членів на європейському рівні, врахування інтересів національних політико-адміністративних систем; він сприяє співпраці усіх акторів освітньої політики держав-членів ЄС, дає змогу

обмінюватися досвідом, запозичувати методи та інструменти здійснення стратегій, адаптувати свої національні системи до спільних цілей ЄС.

Освітня політика Європейського Союзу здійснюється на основі процесуальної моделі політики, включає в себе ряд етапів: встановлення порядку денного (спільні засідання, переговори представників усіх членів співтовариства, розробка альтернатив політики), спільне ухвалення, впровадження політики та оцінювання.

Процес реалізації освітніх стратегічних планів Європейського Союзу тісно взаємопов'язаний із визначенням ключових компетенцій як необхідних характеристик громадян суспільства знань в «опертому на знання суспільстві» та їх впровадженням. Їх остаточне утвердження стало заключним акордом у тривалому пошуку держав-членів ЄС та усією міжнародною спільнотою сенсу їх місці в освіті.

В освітній політиці Європейського Союзу ключове організаційне та виконавче навантаження виконують її стейкхолдери, які забезпечують зв'язок сфери із суспільством, наближують зміст політики до умов її реалізації, роблять процес вироблення політики більш прозорим та ефективним: бізнес, міжнародні, національні та приватні організації, агентства, університети, викладачі, студенти, приватні особи тощо.

Значною мірою впливає на освітню політику Європейського Союзу Світовий банк, його стратегія на найближчі десять років – це надання допомоги державам-клієнтам у спробах максимізації впливу освіти на економічне зростання та скорочення бідності.

Європейською Комісією засновано щорічний Форум стейкхолдерів сфери європейської співпраці в освіті та навчанні, що своєю діяльністю підтверджує наміри ЄС брати до уваги різні інтереси у процесі прийняття рішень в освітній політиці, забезпечує партнерство всіх стейкхолдерів, налагоджує кооперацію між регіонами для реалізації освітньої стратегії Європейського Союзу.

Активну роль у формуванні освітньої політики Європейського Союзу відіграє Європейська асоціація університетів, що об'єднує понад 800 вищих навчальних закладів у 46 державах Європи, і є одним із ключових акторів, що скеровує та реалізує завдання Болонського процесу в державах Європи, а також виконує оцінювання якості європейської вищої освіти.

Інші стейкхолдери освітньої політики Європейського Союзу – Європейський профспілковий комітет учителів, Європейська федерація роботодавців освіти, Оргбюро європейських учнівських спілок – створили спільну платформу для міжрегіонального співробітництва в галузі ціложиттєвої освіти, у рамках якої проводять транс-регіональні семінари з метою обміну досвідом реалізації стратегії ціложиттєвого навчання Європейського Союзу на національному рівні.

У Європейському Союзі функціонує Європейська співпраця університету та бізнесу, яка забезпечує реалізацію завдання освітньої політики ЄС, залучає ділові кола у процес підготовки студентів до майбутньої роботи.

У «Висновках» узагальнюються результати дослідження.

У контексті політичної науки освітня політика Європейського Союзу розглядається як певна система організації освітнього процесу, як органічна складова суспільно-політичної організації Європейського Союзу. У ході дослідження стало можливим встановити, що освітня політика Європейського Союзу – це міжнаціональна співпраця владних та освітніх інституцій держав-членів ЄС задля досягнення спільних цілей: підвищення рівня конкурентоспроможності ЄС на політичній арені, створення ефективної, заснованої на знаннях економіки, забезпеченні високого рівня освіти громадян, створенні умов для кращої мобільності в просторі вищої освіти ЄС, підготовці затребуваних цілями економіки фахівців, оптимізації національних систем освітньої політики, залучення наукового потенціалу із держав-сусідів до європейського загалу шляхом участі в освітніх програмах тощо.

З огляду на багатоаспектність поняття «освітня політика Європейського Союзу», його зміст охоплює безліч інших характеристик: 1) освітня політика як політична, управлінська діяльність, спрямована на досягнення освітніх цілей; 2) освітня політика як особлива національна політика забезпечення власних освітніх інтересів та захист національної освітньої системи від глобалізаційних тенденцій сучасності, в той же час, включення в повноцінну співучасть у загальних освітніх програмах та ініціативах ЄС; 3) освітня політика як структура владних інституцій ЄС, які покликані забезпечити розвиток, функціонування та модернізацію освітньої системи кожної окремої держави-члена ЄС та спільного освітнього простору; 4) освітня політика як *politics* – сфера взаємовідносин різних соціальних груп та індивідів з приводу використання інститутів публічної влади задля реалізації освітніх інтересів та потреб; 5) освітня політика як *policy* – стратегія і тактика регулятивної, управлінської діяльності ЄС, що визначає цілі й завдання розвитку освітньої політики у суспільному житті, включно з обранням і практичним застосуванням тих або інших шляхів та засобів досягнення своїх цілей; 6) освітня політика як уособлення та кінцевий результат взаємодії політичних та соціальних інститутів, що існують, груп інтересів та індивідів як між собою, так і з навколишнім середовищем – економічною, соціальною, правовою системами, політичною культурою, її різними сегментами.

У ході дослідження було здійснено періодизацію формування освітньої політики Європейського Союзу, зокрема визначено сім основних етапів, які характеризують певні віхи становлення інституційної та правової бази освітньої політики ЄС, починаючи з 1957 р. до сьогодення.

I період – 1957-1958 рр. Офіційно заявлено про необхідність професійної підготовки як однієї із важливих складових Римських договорів (1957 р.) – спільного ринку товарів, капіталу та послуг.

II період – 1971-1975 рр. Визначення напрямів співпраці в сфері освіти в «Доповіді Янне» «До питання про політику Співдружності у галузі освіти», що стала своєрідним фундаментом для співробітництва у галузі загальної освіти ЄС.

III період – 1976- 1986 рр. Прийняття міністрами освіти першої резолюції про співробітництво в галузі освіти, що включала питання навчання, наукових досліджень, компіляцій до поточної документації та статистичних даних у ряді освітніх областей.

IV період – 1987-1991 рр. Остаточне утвердження спільної європейської освітньої політики, початок функціонування освітньої програми «Ерасмус», мета якої полягала у фінансуванні студентів, які бажали отримати освіту в іншій європейській державі. Підписання Великої Хартії «Магна Карта» ректорами європейських університетів в університеті Болоньї.

V період – 1992-1997 рр. Підписання Маастрихтського договору – створення Європейського Союзу. Сферу освіти передано у відповідальність держав-членів ЄС.

VI період – 1998-2009 рр. Підписання Сорбоннської декларації щодо узгодження структури системи вищої освіти в Європі, спільної Болонської декларації, Лісабонського договору про реформування європейської освіти.

VII період – 2010 р. – дотепер. Завершення 10-річного терміну Лісабонської стратегії. Сучасний етап формування та реалізації освітньої політики Європейського Союзу.

Інституційний устрій Європейського Союзу є уособленням синтезу трьох класичних моделей «вертикальної» організації влади: міждержавної, наднаціональної та федеративної. Трьома основними інституціями ЄС є: Європейський Парламент, Європейська Комісія, Рада Європейського Союзу. Саме цей інституційний трикутник і виробляє політику та закони (директиви, законодавчі акти й рішення), що діють на території ЄС.

У процесі дослідження ролі владних інституцій наддержавного утворення на формування та здійснення освітньої політики встановлено, що незважаючи на те, що відповідальність за вищу освіту покладена на національні міністерства держав-членів Європейського Союзу, про що йдеться в Договорі про Європейський Союз, встановлено, що функціонально Європейська Комісія відіграє вирішальну роль у європейському просторі галузі вищої освіти.

Роль Парламенту в освітній політиці Європейського Союзу полягає у забезпеченні створення міцної правової бази для розвитку освіти та професійної

підготовки, збільшення інвестування сфери, а також сприяння співпраці держав-членів ЄС.

Рада з питань освіти, молоді та культури Ради Європейського Союзу покликає зберегти відповідальність держав-членів у визначенні національного змісту навчання та професійної підготовки, організації системи освіти та професійної підготовки, зберігаючи їх національне, регіональне та культурне розмаїття.

Важливу роль в освітній політиці відіграє Європейська Рада, що є уособленням міждержавної складової Європейського Союзу. Її головні завдання у сфері освіти полягають у сприянні взаєморозуміння між європейськими народами, розбудові демократії, формуванні європейської свідомості через збереження та примноження культурної спадщини, спонуканні до вивчення різних мов, активної участі у громадському житті співтовариства, формуванні історичної свідомості.

Освітня стратегія Європейського Союзу на сучасному етапі розглядається в двох контекстах: широкому – в загальній стратегії «Європа – 2020», вузькому – стратегії «Освіта та навчання – 2020». Здатність Європейського Союзу формувати та здійснювати єдину освітню стратегічну мету для розвитку одночасно 27 держав-членів визнано ключовою особливістю політики в сфері освіти.

План «Освіта та навчання – 2020» складається із загальних стратегічних цілей для держав-членів, обґрунтування принципів для досягнення цих цілей, визначення методів роботи у пріоритетних сферах. Наскрізна ідея плану полягає у підтримці держав-членів у подальшому розвитку їх освітніх та навчальних систем, спрямованих на реалізацію громадянами своїх потенціалів та забезпечення стійкого економічного процвітання та працевлаштування. У плані береться до уваги весь спектр систем освіти і навчання з ціложиттєвим навчанням, що охоплює всі рівні і контексти, включаючи неформальне і неофіційне навчання.

Аналіз складної інституційної природи освітньої політики Європейського Союзу та її націєтворчої ролі надає підстави віднести освіту ЄС до питань спільної компетенції держав-членів співтовариства. Таким чином, визначено, що загальна стратегія освітньої політики Європейського Союзу є спільною для всіх держав-членів, тобто здійснюється більшою або меншою мірою в усіх національних політиках. Освітня політика Європейського Союзу демонструє нову якість політики наднаціонального рівня. Це не просто сума політик її членів-держав, а результат постійних та тривалих аналізів, вивчень, порівнянь, узгоджень, переговорів, прийняття рішень та оцінювань результатів тощо.

Обґрунтовано особливості реалізації освітньої стратегії Європейського Союзу, ключовим інструментом її здійснення визначено відкритий метод координації, що передбачає кругобіг рекомендацій та критеріїв реалізації, індикаторів прогресу, багаторівневого моніторингу, обміну найкращими практиками.

У ході дослідження уточнено головних стейкхолдерів (суб'єктів) освітньої політики Європейського Союзу, діяльність яких спрямована на забезпечення зв'язку освіти із суспільством, наближення змісту політики до умов її реалізації, сприяння прозорості та ефективності процесу вироблення політики. Аналіз складного механізму освітньої політики співтовариства дозволив встановити, що на наднаціональному рівні спільна освітня стратегія є загальнообов'язковою для кожної держави-члену.

Розкрито сутність загальної освітньої концепції Європейського Союзу, що демонструє переорієнтацію методів управління освітою, повну зміну її ролі, характеристик, змісту, що, у свою чергу, поставило перед системами освіти завдання сприяти соціальній інтеграції та згуртованості, виробити нове уявлення про національне громадянство та ідентичність. Освіта та навчання сьогодні більше не стримується національними рамками, нове суспільство, що вчиться, потенційно має бути сформоване не із громадян держав-членів Європейського Союзу, носіїв певної культури та історії, а із європейських індивідів, які мають бажання та здібність вчитися ціложиттєво. Таким чином, ЄС перекинув відповідальність за здобуття, якості освіти та працевлаштування з держави на кожного індивіда особисто.

Подальша дослідницька робота з проблем політичного устрою освітньої політики ЄС на загальному рівні може сприяти розвитку освітньої сфери загалом, а її основні стратегічні пріоритети мають потенціал вийти за рамки загальноєвропейського простору вищої освіти: розробка стратегії ціложиттєвого навчання та мобільності; заохочення співробітництва між системами освіти, професійної підготовки та бізнесом, підтримка початкової та ціложиттєвої підготовки викладачів, тренерів та керівників навчальних закладів; заохочення оволодіння ключовими компетенціями в системі освіти та навчання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Вдовенко Н. Освітня політика: проблема визначення / Н. Вдовенко (Н. Вільчинська) // Гілея : [наук. вісн.] : зб. наук. пр. / голов. ред. В. М. Вашкевич. — К. : ВІР УАН, 2011. — Спецвипуск. — С. 512-515.

2. Вільчинська Н. Інституційний вимір освітньої політики ЄС / Н. Вільчинська // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. — К.: «ІНТАС», 2011. — Вип. 57. — С.171-185.

3. Вільчинська Н. Освітня політика Європейського Союзу: соціально-політичний аналіз / Н. Вільчинська // Гілея : [наук. вісн.] : зб. наук. пр. / голов. ред. В. М. Вашкевич. — К. : ВІР УАН, 2011. — Вип. 55 (12). — С. 573-581.

4. Вільчинська Н. Освітня політика Європейського союзу: проблеми термінології / Н. Вільчинська // Гілея : [наук. вісн.] : зб. наук. пр. / голов. ред. В. М. Вашкевич. — К. : ВІР УАН, 2011. — Вип. 56 (1). — С. 617-622.

5. Вдовенко Н. Актуальність дослідження освітньої політики Європейського Союзу / Н. Вдовенко (Н. Вільчинська) // Сьомі юридичні читання : матеріали Міжнародної наукової конференції 19-20 травня 2011 року. — К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011 р. — С. 94-91.

АНОТАЦІЇ

Вільчинська Н.Ю. Освітня політика Європейського Союзу: особливості формування та реалізації. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеню кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 — політичні інститути та процеси. — Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. — Київ, 2012.

Дисертація присвячена політологічному аналізу передумов виникнення, процесу становлення та розвитку освітньої політики Європейського Союзу.

У роботі визначено сучасні методи аналізу освітньої політики з урахуванням міждисциплінарної особливості концептуального предметного поля освітньої політики. Особлива увага приділяється обґрунтуванню поняття освітньої політики Європейського Союзу.

У процесі дослідження еволюції освітньої політики Європейського Союзу здійснено порівняльний аналіз існуючих періодизацій вітчизняних та зарубіжних вчених, автором запропоновано власну хронологію етапів розвитку освітньої політики Європейського Союзу.

У роботі розкрито інституційну будову освітньої політики Європейського Союзу, здійснено структурно-функціональний аналіз головних інституцій освітньої політики Європейського Союзу та визначено основних стейкхолдерів, які беруть участь у прийнятті рішень в сфері освіти Європейського Союзу.

У дисертації обґрунтовано освітню стратегію Європейського Союзу та особливості її реалізації.

Ключові слова: політика, освітня політика, освітня політика Європейського Союзу, суб'єкти освітньої політики Європейського Союзу,

інституційне забезпечення освітньої політики Європейського Союзу, демократизація.

Вильчинская Н.Ю. Образовательная политика Европейского Союза: особенности формирования и реализации. — Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 — политические институты и процессы. — Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. — Киев, 2012.

Диссертация посвящена политологическому анализу предпосылок возникновения, процесса становления и развития образовательной политики Европейского Союза.

Особое внимание уделяется обоснованию категориального арсенала феномена образовательной политики Европейского Союза.

В процессе исследования эволюции образовательной политики Европейского Союза осуществлен сравнительный анализ существующих периодизаций отечественных и зарубежных ученых. В работе обосновывается авторское видение хронологии особенностей этапов развития образовательной политики Европейского Союза.

В работе раскрыт характер институционального устройства образовательной политики Европейского Союза, осуществлен структурно-функциональный анализ основных институтов образовательной политики ЕС и определены основные стейкхолдеры в сфере образования Европейского Союза.

В диссертации обоснована образовательная стратегия Европейского Союза и особенности ее реализации. Определены особенности процесса внедрения общих образовательных целей сообщества.

В ходе исследования установлено, что образовательная политика Европейского Союза — это межнациональное сотрудничество властных и образовательных учреждений государств-членов для достижения общих целей: повышение уровня конкурентноспособности ЕС на мировой арене, создание эффективной, инновационной экономики, обеспечение высокого уровня образования граждан, создание условий для повышения уровня мобильности учащихся и студентов в сфере образования ЕС, подготовка востребованных специалистов, оптимизация национальных систем образовательной политики, привлечение научного потенциала государств-соседей к участию в совместных образовательных программах и т.п. В контексте политической науки образовательная политика Европейского Союза рассматривается как определенная система организации образовательного процесса, как органическая составная общественно-политической организации Европейского Союза.

В диссертации обосновано образовательную стратегию Европейского Союза, направления и методы ее реализации. Институциональная природа образовательной политики Европейского Союза позволяет гармонизировать специфические интересы государств-членов сообщества с целями общей стратегии Европейского Союза на мировой арене.

Образовательная политика Европейского Союза демонстрирует новое качество политики наднационального уровня. Это не просто сумма политик ее членов-государств, а результат перманентного процесса анализа, изучения, сравнений, согласований, переговоров, принятия решений и оценок результатов и т.п.

Ключевые слова: политика, образовательная политика Европейского Союза, субъекты образовательной политики Европейского Союза, институциональное обеспечение образовательной политики Европейского Союза, демократизация.

Vilchynska N.Y. The European Union Education Policy and Politics: Features of the Formation and Implementation. — Manuscript.

Thesis for the Candidate's Degree in Political Science, specialty 23.00.02 — political institutes and processes. - National Pedagogical Dragomanov University. — Kyiv, 2012.

The thesis is devoted to Political Analysis of conditions of formation and development of the European Union Educational Policy and Politics.

The thesis determines the modern methods of Research and Education Policy Analysis, according to the interdisciplinary conceptual peculiarities of the subject field of Educational Policy and Politics. Particular attention is paid to the notion – the European Union Educational Policy and Politics.

Comparative analysis of existing periodizations of the domestic and foreign scholars showed the evolution of Education Policy and Politics of the European Union, the author presents his own chronology of the development stages of the European Union Education Policy and Politics.

Thesis reveals the institutional structure of the European Union Education Policy and Politics, presents Structural and Functional Analysis of the main institutions of the European Union Educational Policy and the main stakeholders involved in decision-making in the European Union education sphere.

The author conceptualizes the European Union Educational Strategy, and especially its implementation.

Keywords: policy, politics, education policy and politics, the Educational politics and policy of the European Union, subjects of educational policy of European Union, institutional providing of educational policy of European Union, democratization.

НБ НПУ

100153959

Підписано до друку 23.05.2012 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Наклад 100 прим. Зам. № 320
Віддруковано з оригіналів

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова, 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26

скал

1